

Türk Tarihinin Çağları

Konuralp Ercilasun

İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2020, 200 Sayfa, ISBN: 978-605-155-92-6

Ahmet Can ERBAŞ*

Konuralp Ercilasun 1993 senesinde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya (DTCF) Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. 1999'da *Moğolların Göçebe Ekonomisi* adlı teziyle Tayvan'daki Ulusal Chengchi Üniversitesinde yüksek lisans derecesini aldı. DTCF'de 2003'te *Cing Hanedanı Devrinde Kaşgar* teziyle doktor oldu. Hunlardan Temürlülere, Doğu Türkistan'dan Osmanlılara kadar Türk Tarihinin çeşitli konularındaki meselelere eğilmiştir. Bunun yanında özellikle Çin ve Doğu Asya'nın günümüzdeki durumu ile gelecekteki yeri üzerine birçok makalesi de bulunmaktadır. Genel Türk tarihi alanında önemli çalışmalar yapmış olan Ercilasun, kaleme aldığı eserinde Tarih alanında yapılan araştırmaların daha kolay yapılabilmesi ve tarihi olayların daha sağlıklı anlaşılabilmesi için Tarih çağlara ayrılması gerekliliğini vurgulamıştır. 200 sayfalık kitapta Türk tarihi; Türklüğün Arkeolojik Çağı, Bozkır çağı (M.Ö 209-MS.840), Erken İslam Çağı (840-1220), Büyük Hanedanlar Çağı (1220- 1789), Modernleşme ve Cumhuriyet Çağı olmak üzere 5 dönemde incelenmiştir.

Kitabın giriş bölümünde Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan, Hüseyin Nihal Atsız, İbrahim Kafesoğlu ve Mehmet Kaan Çalen gibi önemli tarihçilerin Türk tarihini çağlara ayrılması hususundaki yorum ve eleştirileri karşılaştırmalı olarak ele alınırken alanında önde gelen Avrupalı tarihçilerin çağ tasniflerine yer verilmemiş. Genel kabul gören çağ tasnifi ile özgün Türk çağ tasniflerinin de karşılaştırılması ilerleyen bölümde yazarın yapacağı şahsi çağ tasnifinin gerekliliğini ortaya koymak açısından yararlı olabilirdi.

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, ahmet_can_erbas@hotmail.com

Yazar, kitabın birinci bölümünde milletlerin çağları birbirinden ayırma konusunda kendileri için dönüm noktası olan olayları başlangıç kabul ettiklerini örnekler vererek desteklemeye çalışsa da ilerleyen sayfalarda yaptığı çağ tasniflerinde bu duruma aykırı hareket ettiğini görüyoruz. Milletlerin dönüm noktaları muhakkak ki önemli başarılar elde ettikleri tarihlere tekabül eder. Yaptığı Türk tarihi çağ tasniflerinde MS. 840'ta Uygurların siyasi hâkimiyetlerini kaybetmesi ile beraber Türk ata diyarındaki nüfus yoğunluğunun azalması ve 1552'de Kazan Hanlığının Moskova Knezliği tarafından yıkılması olaylarını 2 farklı çağ başlangıcı olarak ele almış. Uygurların zayıfladığı ve Kazan Hanlığının yıkıldığı tarihleri Türk tarihi çağlarının başlangıcı olarak kaleme alması kendisi ile çelişmesine sebep olmuştur.

İkinci bölüm benim için tam bir hayal kırıklığı oldu. Bir önceki bölüm ile iltisaklı olması beklenirken ana temadan bağımsız, tamamen başka bir konunun kaleme alınmış olması bana kitapta bir konu bütünlüğü olmadığını düşündürdü. Bölüm içinde Türk tarihi hakkındaki bilgilerin çoğunlukla Çin kaynaklarından elde edildiğini belirten Ercilasun bu kaynakların Çinli tarihçiler tarafından farklı Türk tarihçiler tarafından farklı yorumlandığını belirtmiş ancak birinci bölüm ile bir bağlantı kuramamış.

Neden-sonuç ilişkisinin yoğun olarak kullanıldığı üçüncü bölümde Türklerin tarih boyunca yaşadıkları şehirler ele alınmış. Orhun bölgesinin; kervan yolları üzerinde olması, dönemin en önemli anıt mezarlarının bu bölgede bulunması ve Gök Türk devrinden hemen sonraki Uygurların başkent kalıntılarının da burada olması sebebiyle ana merkez özelliği taşıdığı belirtilmiş. Bu bölümde yazarın bilgileri yazarın şahsi yorumu değil tarihi belgelerin ve kalıntıların bize sunmuş olduğu bilgilerin bir yansımasıdır. Orhun bölgesinin ana merkez olmasının nedenleri ile birlikte açıklanması okuyucunun konuyu daha sağlıklı anlaması açısından yararlı olmuştur. İkinci ve üçüncü bölümlerde *Bozkır çağındaki* Türk dünyası ele alınmıştır.

Türk tarihi alanında genel bilgi vermeye dördüncü bölümde de devam eden Ercilasun bu bölümde *Erken İslam Çağını* ele almış. Yalın ve akıcı bir dil kullanarak üçüncü bölümde ele aldığı ana merkez olan Orhun bölgesinin MS. 840 senesinde gözden düştüğünü ve bu tarihten itibaren İli-Isık göl bölgesinin nasıl Türklerin ana merkezi haline geldiğini konu edinmiş. 751 senesinde Çinliler ile Müslüman Araplar arasında yaşanan Talas savaşında Türklerin Çinlilere karşı Müslüman Arapların yanında savaşmaları Türklerin İslamiyet ile tanışmasına ve benimsemesine sebep olmuştur. Bu sebeple bu dönem Konuralp Ercilasun tarafından Erken İslam Çağı olarak adlandırılmıştır.

Beşinci bölüm tarih okuyucularının incelemekten en çok keyif aldığı konuları ele almıştır. Türk devletlerinde teşkilatı yapı, siyasi otoritenin meşruiyet kaynakları ve taht kavgaları gibi konular *Büyük Hanedanlar Çağı ve Batı Türklüğünde Yeni Anlayışlar* başlığı altında toplanarak anlatılmış. Bu bölümde verilen bilgiler konu hakkında araştırma yapacak okuyuculara yardımcı olabilir niteliktedir. Çünkü önceki bölümlerde gördüğümüz yazarın şahsi yorumlarına beşinci bölümde çok fazla yer verilmemiş. Akademik çalışmalardan alınan veriler kullanılmış. Okuyucu yorumuna kapalı, salt bilgiler sunulmuş.

Altıncı bölüm bir önceki bölümle iltisaklı olarak kaleme alınıyor. Okuyucunun yorumuna kapalı, akademik verilere dayanan bilgiler anlaşılır bir dil ile açıklanmış. Çağ tasniflerinin sonuncusu olan

Modernleşme ve Cumhuriyet Çağı bu bölümde açıklığa kavuşturulmuş. Türklerin devlet ve millet kavramlarının tarih içindeki gelişimi karşılaştırmalı olarak incelenmiş, en son aydınlanma ile birlikte Türklüğün siyasi bir kimliğe bürünmesi ve Türk devletlerinde cumhuriyet rejiminin doğması betimleyici bir anlatım ile noktalanmıştır. Yönetim ve rejim değişikliklerinin farklı ve benzer özelliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi okuyucunun konu hakkında yorum yapabilmesine olanak sağlamıştır. Yedinci bölüm en açıklayıcı ve sürükleyici bölüm olarak göze çarpıyor. Kitabın girişinde açıklanan Türk tarihinin çağları bu bölümde kronolojik olarak açıklanmış. Türklüğün Arkeolojik çağından başlayarak günümüze kadar Türk tarihinin geniş özeti kaleme alınmış. Bu bölümde yazarın Türk tarihini kendi yorumu ile harman etmesini, okuyucunun konu hakkında bilgi sahibi olması ve yazarın çağ tasniflerini yorumlayabilmesine olanak sağladığı için başarılı buluyorum. Otuz beş sayfalık Türk tarihinin kaleme alındığı yedinci bölümün ardından dokuz sayfalık zengin bir kaynakça ile kitap sonlandırılmış. En genel tanım ile kitap tabuları yıkarak Türk tarihine yeni bir bakış açısı ile yaklaşmış. Tarih anlayışıyla ilgili farklı görüşleri tanımak isteyenler için altın değerinde bir kitap olduğunu söyleyebilirim ancak Türk tarihini öğrenmek için yeterli bir kaynak olmadığını düşünüyorum. Dili oldukça yalın ve anlaşılır olmakla beraber oldukça dikkat çekici ve merak uyandırıcı bir konu ele alınmış. Kitabın ilk yarısını oluşturan bölümlerde konu bütünlüğünün olmaması dikkat çekiyor. Kitabı okurken bölümlerin ayrı zamanlarda farklı amaçlar için yazıldığı daha sonra bu bölümlerin bir kitapta birleştirildiği düşüncesine kapıldım. Okuyucunun kitabı okurken yazılanların yazara ait şahsi görüşler olduğunu bilmesi ve okuduklarının nesnel verilere dayanmadığını bilmesi gerekiyor.